

Oppdragelse med fysisk avstraffelse

Blinde for voldens konsekvenser

Per Isdal

Psykologspesialist ved Alternativ til Vold i Stavanger

Hvor vanlig er det på verdensbasis at foreldre slår barna sine? Og hvilke konsekvenser har det? Forskning viser at foreldre som slår, stort sett har gode intensjoner. Epidemiologiske studier avslører derimot at vold aldri har positiv effekt.

FÅNYTTES: Fysisk avstraffelse av barn er aldri positivt, ifølge forskningen. Likevel blir det hyppig brukt i barneoppdragelsen.

Illustrasjon: Oda Valle

Tjueni land i verden har innført en lovgiving som forbyr enhver bruk av fysisk avstraffelse og vold mot barn; Norge er ett av disse landene. I majoriteten av verdens land har fortsatt foreldre rett til bruk av fysisk avstraffelse og vold mot barna sine så lenge dette ikke fører til fysisk skade. På verdensbasis har det i de siste 30 år pågått en aktiv debatt om hvorvidt bruk av vold i oppdragelsesøyemed bør tillates eller ikke.

Bagatelliserer egen vold

Språket er svært viktig i en slik sammenheng. Fysisk avstraffelse av barn som er av en slik art at handlingene enten skader, skremmer, smerter eller krenker, kan etter min mening kalles vold (Isdal, 2000). I dagligtalen har slike handlinger brukt mot barn tradisjonelt blitt omtalt som korporlig avstraffelse. Slike handlinger kan omfatte ting som slag, ørefiker, ris på baken, klyping eller lugging, smekk over fingrene og lignende. Når de som utfører slike handlinger, får bestemme ordbruken, blir denne type fysisk vold gjerne beskrevet med ord som virker bagatelliserende, for eksempel «klapsing» eller «dasking». Språket kan brukes til å tilsløre det som skjer, slik at skadelig praksis fortone seg som harmløse handlinger.

Rystende tall

Professor Murray Straus ved universitetet i New Hampshire (USA) er en av dem i verden som har forsket mest på bruk av fysisk avstraffelse i barneoppdragelsen. I USA vil ifølge hans forskning 94 prosent (Straus, Gelles & Steinmetz, 1980 og 2006) av alle foreldre bruke korporlig avstraffelse i oppdragelsen av barna sine. Den mest utsatte gruppen er barna mellom 2 og 4 år. Allerede når barn er 24 måneder gamle, vil 85 prosent av dem oppleve vold fra foreldrene. I 50 prosent av disse tilfellene vil den fysiske avstraffelsen skje så ofte som tre ganger pr. uke eller oftere. 27 prosent av foreldrene bruker gjenstander i sin avstraffelse av barna: belter, bjørkeris, teppebankere, kjøkkenredskaper, linjaler og lignende.

*De slår fordi de tror det er nødvendig, og fordi de tror at det ikke er skadelig.
Men de slår også i uvitenhet*

Sett fra norsk ståsted er dette temmelig rystende. Vi vet at tilsvarende tall er langt lavere her til lands. 25 prosent av norske foreldre bruker fysisk avstraffelse overfor barna sine (Mossige & Stefansen, 2007).

Opprettholdende myter

Dr. Straus er opptatt av hvordan en nasjon kan opprettholde en slik omfattende voldspraksis overfor den oppvoksende generasjon. Han mener det er to myter som bidrar til dette (Straus, 2000): Amerikanske foreldre slår barna sine fordi de tenker at fysisk avstraffelse er effektivt, og fordi de tror at barnet ikke tar skade av det.

Straus har tatt fatt i disse mytene gjennom sin forskning. Først gjorde han et omfattende kontrollert eksperiment der han så på hvor virksom fysisk avstraffelse er sammenlignet med det å gi barn rolig verbal irettesettelse, eller å overse barnets «feil». Resultatene viser med overveldende tydelighet at det ikke er bedre eller mer virkningsfullt å avstraffe barn fysisk. Det finnes for øvrig heller ingen annen forskning som noensinne har bekreftet at fysisk avstraffelse er bra eller bedre enn andre oppdragelsesmetoder.

Vold gir lavere IQ

I neste omgang gjorde han en omfattende studie av hvordan fysisk avstraffelse virker inn på barn. Han fulgte hundrevis av barn over flere år og delte dem inn i fire grupper: ingen fysisk avstraffelse, «litt» fysisk avstraffelse, jevnlig fysisk avstraffelse og hyppig fysisk avstraffelse. De skadelige effektene av fysisk avstraffelse/vold er tydelige, og de er kumulative – det vil si at jo mer avstraffelse, desto klarere negativ effekt. Forskningen hans finner at fysisk avstraffelse henger sammen med:

- Mer aggressiv og vanskelig atferd utenfor hjemmet, for eksempel i skolen
- Mer risiko for voldsproblemer og senere kriminell atferd
- Større risiko for problematisk rusbruk og tidlig rusdebut
- Dårligere skoleprestasjoner og lavere intelligens

Særlig det siste punktet om dårligere prestasjoner og lavere intelligens er et dramatisk bevis på at fysisk avstraffelse av barn er skadelig. I sin videre forskning har Straus dokumentert at et barn som blir oppdratt med fysisk avstraffelse/vold, i gjennomsnitt vil skåre 5 IQ-poeng lavere enn barn som aldri blir fysisk avstraffet.

I 2009 presenterer Straus en ny studie (Straus, 2009), der han har sett på bruk av fysisk avstraffelse mot barn i 32 land og satt dette opp mot barns IQ-utvikling gjennom 20 år i disse 32 landene. Resultatene er oppsiktsvekkende. I land der bruk av vold mot barn har blitt forbudt (for eksempel Sverige), har barnas resultater på IQ-tester en langt høyere stigning enn i de landene der fysisk avstraffelse fortsatt er lovlig og vanlig (for eksempel USA). Straus' resultater antyder dermed at et lands praksis med fysisk avstraffelse kan prege og senke en hel nasjons kognitive utvikling.

Mulige forklaringer

Straus har ennå ikke sikre årsaksforklaringer på hvorfor fysisk avstraffelse reduserer intelligens. Den mest rimelige forklaringen er at foreldres aggresjon og/eller fysiske avstraffelse stresser barn. Videre at et stresset barn skiller ut stresshormoner i hjernen som påvirker både hjerneutviklingen generelt og konsentrasjon og hukommelse spesielt (Perry, 1996).

Det kan også tenkes at et straffet/krenket barn får dårligere selvtillit og blir mer usikker på seg selv og sine prestasjoner enn trygge barn.

Hvilke foreldre ønsker at deres barn skal få lavere intelligens eller mer problemer enn andre barn? Ingen foreldre ønsker å skade barna sine, heller ikke de som bruker fysisk avstraffelse. Alle foreldre ønsker det beste for sine barn. I denne sammenhengen kan man gå så langt som til å si at foreldre slår i og av kjærlighet. De slår fordi de tror det er nødvendig, og fordi de tror at det ikke er skadelig. Men de slår også i uvitenhet. Det er ingen tvil om at fysisk avstraffelse skader barn, og fordi denne praksisen er skadelig, så blir det også viktig at vi kaller slik praksis vold. Dette er informasjon som må nå ut til alle foreldre.

FAKTA: FYSISK AVSTRAFFELSE

- Når amerikanske barn er 24 måneder gamle, vil 85 prosent av dem oppleve fysisk avstraffelse/vold fra foreldrene
- Foreldre slår oftest fordi de tror at vold er mer effektivt enn andre oppdragelsesmetoder, og fordi de tror at vold som ikke gir fysiske skader, heller ikke har andre negative konsekvenser
- Fysisk avstraffelse av barn gir økning i aggressiv og problematisk atferd utenfor hjemmet, støtter risiko for voldsproblemer og kriminell atferd, gir større risiko for rusproblemer, og hemmer kognitiv utvikling

- Norge er ett av 29 land i verden der enhver bruk av fysisk avstraffelse og vold mot barn er forbudt ved lov

Referanser

- Isdal, P. (2000). *Meningen med Volden*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Mossige, S. & Stefansen, K. (red.) (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge – en selvrappoteringsundersøkelse blant avgangselever i videregående skole*. NOVA-rapport 20/07.
- Perry B. D. (1996). *Maltreated children; experience, brain development and the next generation*. New York: Norton.
- Straus, Murray A., Richard J. Gelles & Suzanne K. Steinmetz (1980/2006). *Behind closed doors: Violence in the American family*. New York: Doubleday/Anchor Books (Ny utgave 2006 med forord av Richard J. Gelles og Murray A. Straus).
- Straus, Murray A. (2000). *Beating the Devil Out of Them: Corporal Punishment in American Families*. New Brunswick. Transaction Publishers
- Straus, Murray A. (2009). Differences in Corporal Punishment by parents in 32 Nations and its Relation to National Differences in IQ. *Paper Presented at the 14th International Conference On Violence, Abuse And Trauma, 25 September, San Diego, California.*